

MILTON FRIEDMAN EGYETEM – SELYE JÁNOS EGYETEM
GAZDASÁGTUDOMÁNYI ÉS INFORMATIKAI KAR

**GAZDASÁGI ÉS TÁRSADALMI KÉRDÉSEK A
VÁLTOZÓ VILÁGBAN
NEMZETKÖZI KONFERENCIA**

PLENÁRIS ELŐADÁSAINAK ABSZTRAKT KÖTETE

Összeállította: Laki Ildikó

2024. március

Nagyvárosok hatása Magyarország gazdasági-társadalmi fejlődésére

Prof. Dr. Tóth Tamás

Milton Friedman Egyetem, Gazdaság és Menedzsment Tudományok Tanszék
toth.tamas@uni-milton.hu

A nemzeti gazdasági növekedéssel összefüggő területi fejlődés és versenyképesség elemzése és okozati összefüggéseinek vizsgálata a jelenkori gazdaságfejlesztés meghatározó kérdései közé tartozik. Ennek komplexitása a térbeli mozgástörvények összefüggéseinek és azok kontextusának függvényében folyamatosan változik. Ennek eredményeként a tényezők rendszerének változásai lényegesen befolyásolják a tér minőségi fejlődését és a jólét kialakulását. A területi különbségek hatásainak figyelembevétele mellett megállapítható, hogy a területek között kialakult termelékenységi különbségek, a rugalmatlan bérek és árak, a humántőke állapota, a beruházások értéke, valamint a működő tőke adszorpciós képessége mind-mind befolyásolják a gazdaság egyensúlyi állapotát.

A centrum/periféria és a város/vidék kontextusok egyre inkább meghatározóvá válnak egymásra gyakorolt hatásuk alapján a térgazdaságban, és ezek az összefüggések fontos tényezői a versenyképességi vizsgálatoknak. Az ilyen ellentétek, például a Budapest esetében tapasztalható város/vidék közötti különbségek szorosan kapcsolódnak a nemzetgazdaság fejlődési tendenciáihoz, és nélkülözhetetlenek a területi versenyképesség hatásainak megértéséhez. E tanulmány kiemelt figyelmet szentel azon tényezőknek, melyek meghatározzák a fejlődési folyamatokat, ilyenek lehetnek a nagyvárosok, vagy például a közösségi közlekedés és ezek nemzetgazdasági hatásai. Megítélésem szerint így értelmezni, magyarázni lehet a centrum és periféria közötti összefüggések által kifejtett területi versenyképességi hatásokat is.

The impact of cities on the socio-economic development of Hungary

Analysis and causality of territorial development and its causal links to national economic growth is one of the key issues of contemporary economic development. Its complexity is constantly changing depending on the interrelationships and context of spatial laws of motion. As a result, changes in the system of factors have a major impact on the qualitative development of space and the emergence of prosperity. Considering the effects of spatial differences, it can be concluded that productivity differences between areas, inelastic wages and prices, the state of human capital, the value of investment and the absorptive capacity of working capital all affect the equilibrium state of the economy. The centre/periphery and urban/rural contexts are becoming increasingly dominant in the spatial economy in terms of their interdependencies, and these contexts are important factors in competitiveness studies. Such contrasts, such as the urban/rural differences in the case of Budapest, are closely linked to development trends in the national economy and are essential for understanding the effects of territorial competitiveness. In this paper, particular attention is paid to the factors that determine development trends, such as metropolitan areas or public transport and their impact on the national economy. In my view, this is also a way of interpreting and explaining the territorial competitiveness effects of the interrelationship between centre and periphery.

Vállalati kihívások a 21. században – fókuszban a KKV szektor

PhDr. Kahler Korcsmáros Enikő PhD

Selye János Egyetem, Gazdaságtudományi és Informatikai Kar, Közgazdaságtan

Tanszék

korcsmarose@uj.s.sk

A KKV szektor jelentős társadalmi és gazdasági szerepvállalással és befolyással bír minden nemzetgazdaságban. A versenyelőny megszerzése és megőrzése folyamatosan kihívások sora elé állítja a szektor szereplőit. A kihívások egy része a viszonylag gyakran változó jogi szabályokból és intézkedésekből fakad, ugyanakkor a másik részt a versenytársak, technológiai vívmányok, generációs különbségek, illetve akár nemzetközi események is meghatározzák. A 21. század kihívásainak vonatkozásait tekintve a KKV szektor alapvetően lokális kiteljesedésében a különböző szociális platformokon való megjelenését és a COVID-19 miatti változások, kihívások leküzdését, megélését mutatja be az előadás. A fogyasztói igények minél magasabb szinten való kielégítése, valamint a fogyasztói élmény fokozása céljából a KKV szektor vállalatai – főleg a mikro vállalatokra jellemzően – a klasszikus vállalati honlap nyújtotta lehetőségen túl, vagy éppen ahelyett egyre nagyobb arányban használják ki a különböző szociális platformok nyújtotta lehetőségeket. Ezzel a potenciális fogyasztók számára szinte bármikor elérhetőek, valamint – felismerve a fogyasztók eltérő generációkhoz tartozását – azon a platformon jelennek meg hangsúlyosabban, amelyeket a fogyasztók is használnak. A COVID-19 miatti korlátozások és megszorító intézkedések is arra serkentették a KKV szektor vállalatait, hogy a fogyasztók megtartása érdekében a technológiai vívmányok által biztosított lehetőségek kihasználásával újabb, más módon legyenek jelen fogyasztók mindennapjaiban. Gyakori lett ebben az időszakban a webshopok létrehozása, hogy a vásárlói élmény megmaradhasson. Ezek a változások egyrészt újabb bizonyítékai annak, hogy mennyire rugalmasan képes alkalmazkodni a szektor a változó fogyasztói igényekhez, másrészt bizonyítéka annak, hogy a KKV szektor vállalatai sikeresen képesek alkalmazkodni a 21. század kihívásaihoz.

Corporate challenges in the 21st century – focus on the SME sector

The SME sector has a significant social and economic role and influence in every national economy. Gaining and maintaining a competitive advantage constantly presents the players in the sector with a series of challenges. Some of the challenges stem from the relatively frequently changing legal rules and measures, while the other part comes from competitors, technological achievements, generational differences, or it is even determined by international events. In relation to the challenges of the 21st century in the basically local fulfillment of the SME sector, we discuss the appearance on various social platforms and overcoming the changes and challenges due to COVID-19. In order to satisfy consumer needs at the highest possible level and to enhance the consumer experience, companies in the SME sector – especially for micro companies – use the opportunities offered by various social platforms in addition to, or even instead of, the opportunities provided by the classic company website. With this, they are available to their potential consumers at almost any time, and – recognizing that their consumers belong to different generations – they appear more prominently on the platform that their consumers also use. The restrictions and austerity measures due to COVID-19 also encouraged the companies of the SME sector to be present in the everyday life of their consumers in a new, different way by taking advantage of the opportunities provided by technological achievements in order to retain their consumers. The creation of webshops became common during this period in order to preserve the customer experience. On the one hand, these changes are further proof of how flexibly the SME sector can adapt to changing consumer needs, and on the other hand, they are proof that companies in the SME sector can successfully adapt to the challenges of the 21st century.

A globális kapitalizmus hanyatlása és a multipoláris világrend forradalmi lehetőségei

Dr. habil. Artner Annamária, C.Sc.

Egyetemi tanár, Milton Friedman Egyetem, Tudományos főmunkatárs Hun-REN KRTK Világgazdasági intézet

Az előadás a globális kapitalizmus kialakulásának és hanyatlásának perspektívájába helyezi korunk alapvető gazdasági és társadalmi változásait. Egyfelől felvázolja a kapitalista világrend – az imperializmus – fejlődési fázisait, hierarchiáját és válságait, külön hangsúlyozva a profitráta történelmileg csökkenő tendenciájának szerepét a tőke globalizálódásában és agresszivitásának erősödésében. Másfelől az előadás tárgyalja a kapitalizmus ellenpontjaként már a korai időkben kialakuló erőközpontokat az 1917-tel kezdődő forradalmaktól a Bandung konferencián és az el nem kötelezett országok mozgalmán át a Kína, és újabban Oroszország vezetésével fellendülő együttműködésekig (Övezet és Út, BRICS+, Sanghaji Biztonsági Együttműködés, monetáris kooperációk, Nemzetközi Észak–Dél Közlekedési Folyosó stb.). E folyamatot mint a globális északnak a globális dél által történő bekerítését értelmezi az előadó. A változások az egypólusú hegemón transznacionális monopolkapitalizmus („hiperimperializmus”) hanyatlását jelentik, s ezzel egy többpólusú világrend felé mutatnak. Az új világrendben egyetlen pólus sem lesz elég erős ahhoz, hogy a gyengébb országokat egyoldalúan maga alá rendelje s rákényszerítse saját politikai és gazdasági érdekeinek szolgálatára. Az USA által vezetett egypólusú világrend letűnése ezért egyben a kapitalizmus visszaszorulását is jelenti – mint az a kapitalista centrumországok szankciós politikájának kontraproduktivitásából és versenyképességük, valamint globális befolyásuk ma már nehezen titkolható hanyatlásából is látható.

A kapitalizmus globálissá válásával globálissá váltak társadalmi ellentmondásai is. A centrum tőkéje lefölözi a perifériák tőkéjének hasznát, a centrumországok dolgozó tömegei pedig akaratlanul is a perifériáktól való értékelszívás nyertesei, a globális kizsákmányolás haszonélvezői. Ekképpen a kapitalizmus társadalmi ellentmondásai országok közötti ellentétek formáját öltik. Innen ered a nacionalizmus, a függetlenedési vágy, a szuverenitásért folyó küzdelem új lendülete és az ezek ellen a centrum ideológiája nevében folytatott ádáz harc.

A globális kapitalizmus leáldozásával azonban megnyílik az út az országok sora előtt, hogy maguk válasszák meg gazdasági-társadalmi berendezkedésüket. Ez mindenekelőtt az államkapitalizmus újjáéledését eredményezi, ami – mint tudjuk Lenintől – a szocializmus előszobája vagy „küszöbe”. A multipoláris világrend kikényszeríti és lehetővé teszi az unipoláris kapitalista világrend centrumától való technológiai, kulturális, ideológiai függetlenedést („delinking”) is és megnyitja az utat egy soha nem látott konnektivitás előtt. Eurázsia összekapcsolhatóvá válik Afrikával, s ezzel a szuper-földrészen a korábbiaknál nagyobb ütemben indulhat meg a gazdasági fejlődés.

The decline of global capitalism and the revolutionary potential of a multipolar world order

This presentation puts the fundamental economic and social changes of our time into the perspective of the emergence and decline of global capitalism. On the one hand, it outlines the stages of development, hierarchy and crises of the capitalist world order – imperialism – with a particular emphasis on the role of the tendency of the profit rate to fall in the globalisation of capital and its increasing aggressiveness. On the other hand, it discusses the centres of power that emerged early on as counterpoints to capitalism, from the social revolutions that began in 1917, through the Bandung Conference and the Non-Aligned Movement, to the booming cooperation led by China and more recently Russia (Belt and Road, BRICS+, Shanghai Security Cooperation, use of national currencies in bilateral trade, the International North-South Transport Corridor, etc.). This process is interpreted as the encirclement of the global North by the global South, which is leading to the decline of the unipolar hegemonic transnational monopoly capitalism ('hyper-imperialism') and the emergence of a multipolar world order. In the new world order, no single pole will be strong enough to unilaterally subordinate weaker countries and force them to serve its political and economic interests. The demise of the US-led unipolar world order, therefore, also means the decline of capitalism, as can be seen from the counterproductivity of the sanctions policies of the capitalist centre and the now hard-to-conceal decline in their competitiveness and global influence.

With the globalisation of capitalism, its social contradictions have also become global. The capital of the centre skims off the profits of the capital of the peripheries, and the working classes of the centre countries are unwitting winners of the value extraction from the peripheries and become the beneficiaries of global exploitation. In this way, the social contradictions of capitalism take the form of contradictions between countries. This is the source of the new impetus of nationalism, the desire for independence, the struggle for sovereignty, and the fierce struggle against them in the name of the ideology of the centre.

However, the demise of global capitalism opens the way for the countries of the global South to choose their own socio-economic order. This will lead to a resurgence of state capitalism, which, as we know from Lenin, is the antechamber or 'threshold' of socialism. The multipolar world order also forces and enables technological, cultural and ideological disengagement ('delinking' – Samir Amin) from the centre of the unipolar capitalist world order and opens the way to unprecedented connectivity. Eurasia will be linked to Africa, and economic development in the supercontinent will be able to take off at a faster pace than before.

Turbulensen változó piaci környezet vállalkozói kihívása

PhDr. Silvia Tóbiás Kosár PhD

Selye János Egyetem, Gazdaságtudományi és Informatikai Kar,

Közgazdaságtan Tanszék

kosars@uj.sk

Az elmúlt évek során három jelentős változás befolyásolta és befolyásolja napjainkban is a szervezetek és intézmények menedzsment rendszereit a világon és hazánkban egyaránt. A korábbi válságokra nem jellemző módon a példátlan bezárások, lokális háborúk eddig nem tapasztalt intézkedési hullámot igényeltek és indítottak el. A vállalatok értékesítési csatornáira, befektetéseire, de az operatív tevékenységekre is hatást gyakorolnak az állami intézkedések, de az Európai Unió korlátozásai és szabályozásai is. A téma középpontjában első sorban a Közép- és Kelet- Európát befolyásoló gazdasági változások vállalkozásokra gyakorolt hatásai és a megváltozott igényekhez való alkalmazkodás bemutatása áll. Gyakorlati kutatási eredmények által országos összehasonlításban kerülnek bemutatásra a vállalatok-szervezetek stabilitását befolyásoló tényezők. Az eredmények között összegzésre kerülnek a menedzsmentet, emberi erőforrást, valamint az alapvető gazdálkodási tevékenységeket meghatározó folyamatok és kapcsolatok.

The Entrepreneurial Challenge of Turbulent Market Environments

In recent years, three major changes have influenced and continue to influence the management systems of organizations and institutions around the world and in our country. In a way that is not characteristic of previous crises, unprecedented closures and local wars have required and initiated a wave of measures that have never been seen before. Government measures, but also the restrictions and regulations of the European Union, have an impact on the sales channels, investments, but also on the operational activities of companies. The focus of the topic is primarily on the presentation of the effects of economic changes affecting Central and Eastern Europe on businesses and the adaptation to changing needs. Practical research results are presented to compare the factors influencing the stability of companies and organizations on a national level. The results summarize the processes and relationships that determine management, human resources, and basic economic activities.

„A migráció, a covid és a különleges hadművelet együttes hatásai a magyar gazdaságra és az oktatásra”

Bárdi-Farkas János

BANONA

Szép téma, ugyanakkor hálátlan is, mert az Igazságot nehéz elfogadni, és bizonyos esetekben fájdalmas.

A migráció – 2015-ben a németek elindítottak egy folyamatot, egy európai és rövidesen világszintű folyamatot a migránsok meghívásával. Ennek lehet több oka és indoka is:

- Európa elöregedése – mely probléma már kifejti hatását, és jövőbeni következményeit csak megjósolni sem lehet;
- a munkaerőhiány ez előzőből fakadóan
- és a fogyasztói társadalom fenntartása.

A migrációs folyamat miatt a migránsok asszimilációja és oktatása. Európa keresi a válaszokat az előbbiekre megoldására.

Nem feledkezhetünk meg a belső migrációról sem, jelentős érvágás volt a magyar gazdaság számára.

2019-ig éltük békés mindennapjainkat, és jószerivel csak a helyi viszonyok kiegyenlítésével voltunk elfoglalva. Majd egyik napról a másikra minden megváltozott. Gyakorlatilag egy világszintű lock down lett az eredmény. A Covid-halálozásokkal és az oltásokkal kapcsolatos problémák, jogosságuk és indokolatlanságuk, hívók és nem hívók, hatalom és ellenállók harca meghatározta az időszakot. De most csak az oktatásra gyakorolt hatásukkal fogunk foglalkozni a rövid időkeretünkben.

Azoknak az intézményeknek, amelyek nem rendelkeztek távoktatási és levelező rendszerrel, valós, sok esetben szinte megoldhatatlan kihívást jelentett a Zárlat. Az iskolánkban csak egy kattintás volt a nappali tanrendű tanulóink átállítása a távoktatásra...

A különleges hadművelet – Már azt gondoltuk, hogy lassan túl vagyunk mindenben, de egyszer csak 2022 novemberében egy háború szomszédságában találtuk magunkat. Egy újabb problémával, a háború elől menekülő migrációjával szembesültünk. Ezzel együtt ismét vissza is kanyarodtunk az előző problémához, az asszimilációhoz és az oktatáshoz. Ukrajna hiába Európa, de a kultúrája, különösen az oktatási kultúrája eltérő a magyarországihoz és a nyugat-európaihoz képest. Mi testközelből tapasztaltuk meg azt a kihívást, amit az ukrán tanulók okoztak az intézményünkben.

- Történet a fürdőkádas gyermekről...
- Csak egy sporttáskával érkeztek, az előző megszokott kis életüket maguk mögött hagyva...

- A gyerekek mentális állapota romokban hever.

Ezek a gyermekek identitásukat veszítették, bekerültek a magyar oktatási rendszerbe, más kultúrával, nyelvtudás és valós otthon nélkül. Az eltelt másfél évben sikerült az ukrán gyermekeket hozzászoktatni a magyar környezethez, amiért nagy árat fizettünk.

Mit is jelentett ez: az egyébként önmagukat befogadóként meghatározó magyar szülők egy része, megdöbbentő módon a tanév vége előtt távozott az intézményből, elvitte gyermekét, ami különösen az alsó tagozatunkat érintette. Az 1–4 osztályt össze kellett vonnunk. Külön kellett foglalkozni a menedékes státuszú ukrán tanulókkal, erre a költségvetés külön támogatást nyújtott. Jogosan, hiszen egy hosszadalmas és nagyon nehéz integrációs folyamat része az egyéni fejlesztés. Mivel az intézményünkben a rend és fegyelem a jellemző, így a kezdeti 50 főről 11 főre csökkent az ukrán nemzetiségű tanulóink száma. – Idézem: „mert túl szigorúak” vagyunk.

És akkor el is érkeztünk a gazdasági részhez:

A gazdaság:

A belső migrációból adódó gazdasági folyamat a pénzszerzéshez köthető. Ez két részre osztható;

- az egyik a tartósan külföldre költözés,
- a másik a család anyagi helyzetének rendbehozatala, stabilizálása.

A tartósan külföldön élőknel a gazdaság lemondhat a megtermelt javak visszaáramoltatásáról, őket elveszítettük. Ennek oka általában a társadalmi családottság, a rendszerváltás nem valósult meg, így a társadalmi mobilizáció ezeknek a rétegeknek nem elérhető. Mindezt társadalmi igazságtalanságként élték meg, például a hitelválság következtében elveszítették otthonukat, helyzetük kilátástalanná vált. Ők felszámoltak maguk mögött mindent, végleg elhagyták Magyarországot.

A család anyagi helyzetének javításánál is megtalálhatóak az előző indokok, de összeségében a megtermelt javak nagyrészt visszaáramlanak.

A külső, befelé áramló migráció Magyarország tekintetében egy irányított folyamat, aminek gazdasági felhajtó ereje van, mert az a pénz a gazdaságban landol valamilyen formában, míg az Európát sújtó migráció pénzt von el a magyar gazdaságtól a határvédelem és a kötelező kvóták teljesítése, annak terve miatt.

Az Ukrajna felől érkező migráció a soha meg nem térülő költség a magyar gazdaság számára. Humanitárius szempontból van kiemelt jelentősége. A háború, ezer milliárdokban mérhető károkat okoz elsősorban az ukrán gazdaságnak, majd emiatt egész Európának és a világnak is. A magyar gazdaság nettó vesztese, mert még politikailag is támadják a passzív háborús magatartása miatt. Magyarországnak az ukrán gyermekek oktatásába helyezett energiája soha meg nem térülő, mert a családok kis hányada választja a magyarországi letelepedést, a többiek az első biztonságos ország, Magyarország után Nyugatra távoznak.